SÖZCÜKTE ANLAM

1. TEST

Öğrencinin
Adı Soyadı: ..... Sınıfı: ..... No.: .....

Konu Özeti

Gerçek (Temel) Anlam: Bir sözcüğün akla gelen ilk anlamıdır: *Bugün sıcak bir hava var.*

Mecaz Anlam: Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlamdır: *Beni yeni okulumda çok sıcak karşıladılar.*

Çok Anlamlılık: Bir sözcüğün birden çok anlam ifade edecek şekilde kullanılmasıdır: *"Çıkmak" sözcüğü TDK Güncel Sözlük'te 54 farklı anlamda kullanılmaktadır. Evden az önce çıktılar. (İçeriden dışarıya varmak), Beşten üç çıkarsa iki kalır. (Bir şeyden bir şey eksilmek)*

Terim Anlam: Bir sözcüğün bilim, sanat, spor, meslek vb. alanlara özgü kullanılmasıdır: *"Oyunun ikinci perdesi çok güzeldi." cümlesinde "perde" sözcüğü tiyatro terimidir.*

Nicel Anlam: Bir varlık ya da kavramın sayısal olarak ölçülebilen özellikleridir: *"Büyük bir çalışma odası vardı." cümlesinde "büyük" sözcüğü nicel anlamlıdır.*

Nitel Anlam: Bir varlık ya da kavramın sayısal olarak ölçülemeyen özellikleridir: *"Onun en belirgin özelliği büyük düşüncelere sahip olmasıydı." cümlesinde "büyük" sözcüğü nitel anlamlıdır.*

Somut Anlam: Duyu organlarımızdan herhangi biri ile algılayabildiğimiz varlık ya da kavramları karşılayan sözcüklerdir: *ses, koku, ışık, rüzgâr, sıcak…*

Soyut Anlam: Duyu organlarımız ile algılayamadığımız varlık ya da kavramları karşılayan sözcüklerdir: *sevgi, korku, hüzün, mutluluk, rüya…*

Genel Anlam: Anlamca geniş kapsamlı olan sözcüklerdir: *"Çocuk evin neşesidir." cümlesinde "çocuk" sözcüğü genel anlamda kullanılmıştır.*

Özel Anlam: Anlamca daha dar kapsamlı olan sözcüklerdir: *"Çocuk ayağı takılınca yere düştü." cümlesinde "çocuk" sözcüğü özel anlamda kullanılmıştır.*

1. **Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi yay ayraç içinde verilen anlamıyla kullanılmamıştır?**

A) Anlattığı hikâyeler çok ilginçti ama beni sarmadı. (bir şeyi üzerine başka bir şey koyarak kaplamak)

B) Bu dondurucu hava dışarıda çalışan işçileri fena çarptı. (etkisiyle birdenbire hasta etmek)

C) Görüşmeler sonuçsuz kalınca taraflar gerildi. (ilişki ve davranış bozulacak duruma gelmek)

D) Herkes bu olayda onun da parmağı olduğunu biliyor. (bir şeyi anlamak, onun farkına varmak, gerçeğine ermek)

2. Varlıkların sayılabilen, ölçülebilen veya azalıp çoğalabilen özelliklerini gösteren sözcüklere "nicel anlamlı"; varlıkların nasıl olduğunu, niteliğini gösteren ve ölçülemeyen özelliklerini ifade eden sözcüklere ise "nitel anlamlı" sözcükler denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük, "nicel" anlamıyla kullanılmıştır?

A) Yeni taşındıkları evin geniş penceresinden gelen ışık, salonu aydınlatıyordu.

B) Yaz tatilinde okuduğu ağır eserler, düşünce dünyasını zenginleştirdi.

C) Öğretmenimiz, açık sözlü insanlarla arkadaşlık kurmamız gerektiğini söylerdi.

D) Zor zamanlarda yanımızda olan gerçek dostlar, bize en büyük hediyedir.

3. Yaşamının (I) son yıllarını sükûnet içinde geçiren adam, çocukluğunun o renkli (II) hatıralarını (III) her fırsatta büyük bir özlemle (IV) yâd ederdi.

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerden hangisi mecaz anlamıyla kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV

4. I. Konuşurken bazı heceleri yutması dikkatimi çekti.
II. Söyleyecek çok şeyi vardı ama hepsini yuttu.
III. Tüm kitabın içeriğini bir hafta içinde yuttum.
IV. Kedimiz mama tanelerini çiğnemeden yutuyor.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde "yutmak" sözcüğü gerçek anlamı ile kullanılmıştır?

A) I ve II B) I ve IV
C) II ve III D) III ve IV

5. Aniden kesildi o neşeli sesler,
Herkesin gönlüne bir korku düştü.

"Düşmek" **sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu dizelerdeki anlamıyla kullanılmıştır?**

A) Küçük kardeşim bahçede koşarken birdenbire yere düştü.
B) Akşamın alacakaranlığı ıssız sokağın üzerine bir tül gibi düştü.
C) Kasabanın dar yollarında yürürken ansızın içine bir şüphe düştü.
D) Çınar ağacının sararmış yaprakları hafif bir rüzgârla havuzun içine düştü.

6. I. Açık kapıdan hoş bir koku giriyordu.
II. Açık olan yollarda da buzlanma riski varmış.
III. Ekmekler üzeri açık kaldığı için kurumuş.
IV. Bu havada başı açık gezersen üşürsün.

Numaralanmış cümlelerde "açık" **sözcüğü kaç farklı anlamda kullanılmıştır?**

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

7. • Annem fırından yeni çıkardığı tatlıyı masaya koydu.
• Kardeşimin yaptığı küçük şakalar ortama tatlı bir hava kattı.

Bu cümlelerde "tatlı" **sözcüğünün kullanımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğrudur?**

A) İki cümlede de somut anlamda kullanılmıştır.
B) İki cümlede de soyut anlamda kullanılmıştır.
C) Birinci cümlede soyut, ikinci cümlede somut anlamda kullanılmıştır.
D) Birinci cümlede somut, ikinci cümlede soyut anlamda kullanılmıştır.

8. • Eski çalışma koltuğunun sağ kolu yerinden oynamıştı.
• Makinenin kolunu çevirir çevirmez mekanizma harekete geçti.
• Ceketinin kolu kapıya takılınca küçük bir yırtık oluştu.
• Ekipler, bölgede üç kol hâlinde çalışmalarını sürdürüyor.

"Kol" **sözcüğü, bu cümlelerde aşağıdaki anlamlarından hangisiyle kullanılmamıştır?**

A) İş ekibi, grubu
B) Giyside vücudun bu bölümünü saran parça
C) İnsan vücudunda omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm
D) Koltuk, divan vb.nin yan tarafında bulunan dayanmaya yarayan parça

9. Kavramlar, kapsam bakımından "özelden genele" ya da "genelden özele" sıralanabilir. Örneğin, "varlık-canlı-bitki-çiçek-papatya" genelden özele, "papatya-çiçek-bitki-canlı-varlık" ise özelden genele sıralanmıştır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde genelden özele bir sıralama vardır?

A) Önce kendi dairesini sonra tüm apartmanı satılığa çıkardı.
B) Bahçedeki ağaçları budamaya ceviz ağaçlarından başladık.
C) Yazarın son romanı, kaleme aldığı diğer metin türlerine göre başarılıydı.
D) Portakal, turunçgiller ailesinden C vitamini deposu bir kış meyvesidir.

10. I. Sivas'ın soğuğunda saatlerce tren istasyonunda bekledik.
II. Soğuk korkuluklara tutunarak yavaş yavaş aşağı indi.
III. Akşam vakti soğuk bastırmış, kar yağışı tekrar başlamıştı.
IV. Bu soğuk sözlerle insanları üzmenin manası yoktu.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde "soğuk" sözcüğü gerçek anlamının dışında kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV

11. Bal, içeriğindeki doğal enzimler ve mineraller sayesinde vücuda enerji verip sindirim sistemindeki yararlı bakterileri destekler. Bağışıklık sistemini güçlendirerek metabolizmayı hızlandırır ve enfeksiyon riskini azaltır. Cildi nemlendirip canlandırarak kişiye taze bir görünüm kazandırır.

Bu metinde geçen aşağıdaki sözcüklerden hangisi terim anlamda kullanılmamıştır?

A) bağışıklık B) enzim
C) mineral D) vücut

12. "Hafif" **sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde** "miktarı az, sindirimi kolay" **anlamında kullanılmıştır?**

A) Yemekten sonra hafif tatlılar yemeyi tercih ederdi.
B) Paket hafif olmasına rağmen belini ağrıtmıştı.
C) Hafif eşyaları üste koymak için merdivene çıktı.
D) Bu yükler vincin kapasitesine göre hafif kaldı.

13. Aşağıdakilerin hangisinde "çiçek" **sözcüğü genel anlamda kullanılmıştır?**

A) Çiçeği balkonun güneş alan tarafındaki masaya koydu.
B) Vazodaki çiçek, susuzluktan boynunu bükmüş.
C) Yol kenarındaki sarı çiçek, rüzgârdan bir sağa bir sola sallanıyordu.
D) Çiçek, doğanın insanlara sunduğu en zarif hediyedir.

14. I. Bu sabah kışın en soğuk günlerinden birine uyandık, her yer bembeyazdı.
II. Aralarındaki tartışma büyüyünce yıllardır süren dostluk bağları bir anda koptu.
III. Yazarın son kitabındaki derin anlatım, okuyucuyu uzun uzun düşündürüyor.
IV. Tezgâhtaki bıçağı alıp meyveleri özenle dilimledi.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde altı çizili sözcükler gerçek anlamının dışında kullanılmıştır?

A) I ve II B) II ve III
C) I ve IV D) III ve IV

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük kullanılmamıştır?

A) Şairin bu şiirinde hece ölçüsünü kullanması, halk edebiyatı geleneğine bağlı kaldığını gösterir.
B) Fen bilimleri dersinde maddenin yoğunluğu konusunu işlerken çeşitli deneyler yaptık.
C) Müzik öğretmeni, tahtaya çizdiği porte üzerine sol anahtarını yerleştirerek derse başladı.
D) Babaannem, misafirler gelmeden önce masa örtüsünü yenisiyle değiştirdi.

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ağır" **sözcüğü** "dokunaklı, kırıcı, insanın gücüne giden" **anlamında kullanılmıştır?**

A) Misafirlerini kapıda karşılayan ev sahibi, oldukça ağır bir tavır sergiliyordu.
B) Arkadaşının herkesin içinde söylediği ağır sözler, aralarındaki bağı kopardı.
C) Kütüphanedeki ağır masayı dört kişi yardımlaşarak ancak taşıyabildi.
D) Yoğun sisten dolayı görüş mesafesi azaldığı için trafik çok ağır ilerliyordu.

17. "Bırakmak" **sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde** "bir işi başka bir zamana ertelemek" **anlamında kullanılmıştır?**

A) Bu konuyu şimdilik kapatalım, detayları haftaya bırakalım.
B) Evden çıkarken anahtarlarını masanın üzerinde bırakmış.
C) Artık sağlığına dikkat etmiyor, kendini iyice bıraktı.
D) Şehir dışına çıkarken köpeğini komşusuna bıraktı.

18. Somut anlamlı bir sözcük, anlam genişlemesi yoluyla soyut anlam kazanabilir. Örneğin "Çocuklar ağacın gölgesinde oturuyor." cümlesinde "gölge" sözcüğü somut anlamda kullanılmıştır. "Yıllarca dedesinin gölgesinde yaşadı." cümlesinde ise "gölge" sözcüğü "koruma, himaye etme" anlamına gelerek soyut anlam kazanmıştır.

Bu açıklamaya uygun bir kullanım, aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

A) Şehrin dar sokaklarında yürürken eski günleri hatırladı.
B) Bahçedeki kurumuş dalları budamak için eline makası aldı.
C) Gökyüzündeki kara bulutlar yağmurun habercisi gibiydi.
D) Keskin bir zekâya sahip olduğu, yaptığı planlardan belliydi.

19. I. Herhangi bir bilgisi olmayan
II. Yapılacak işi olmama durumu
III. Gerçeğe dayanmayan

"Boş" **sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde numaralanmış anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?**

A) Bakanlık, boş kadrolar için işçi alımı yapacağını duyurdu.
B) Senin bu boş vaatlerine artık kimsenin inanacağını sanmıyorum.
C) Ne kadar boş bir adam olduğunu biraz konuşunca hemen anladım.
D) Bu hafta sonu boşum, istersen birlikte kütüphaneye gidebiliriz.

20. "Bozkırın ortasında parlayan gümüş bir tepsi gibidir yaylalar. Nehirleri kucaklayan o geniş vadilerse doğanın en eski hikâyelerini anlatır."

Bu metindeki altı çizili sözcüklerle aynı kavram alanına giren bir sözcük, aşağıdaki cümlelerin hangisinde vardır?

A) Magma tabakası, yer kabuğundaki çatlaklardan lav olarak dışarı püskürür.
B) Uçsuz bucaksız bir ovayı izlemek, insanın ruhunu ferahlatır.
C) Gökyüzündeki beyaz bulutlar, pamuk yığınlarını andırıyordu.
D) İnsan, tarihî köprülerin altından akan coşkun sular gibidir.

21. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, yay ayraç içindeki açıklama cümledeki kullanımla eşleşmemektedir?**

A) Bugünlerde çok ağır bir sorumluluk üstlendiğimi hissediyorum. ("Ağır" sözcüğü nitel anlamda kullanılmıştır.)
B) Evin önündeki küçük bahçeyi düzenlemek bütün gününü aldı. ("Küçük" sözcüğü nicel anlamda kullanılmıştır.)
C) Yaşlı adam, bu dar düşünceli insanlara artık dayanamıyordu. ("Dar" sözcüğü nicel anlamda kullanılmıştır.)
D) Ünlü yazar, eserlerini geniş bir hayal gücüyle kaleme almıştır. ("Geniş" sözcüğü nitel anlamda kullanılmıştır.)

22. Edebiyat dünyasına yeni adım atan yazarlar için eleştiri, aşılması gereken çetin bir eşiktir. (I)
Usta bir kalemin (II) süzgecinden geçmek, genç yazarın üslubundaki eksiklikleri görmesini sağlar. Bir hikâye (III) veya romanın gerçek anlamda mükemmele ulaşması ancak dışarıdan bir göz tarafından incelenmesiyle mümkündür.

Bu metinde numaralanmış sözcüklerin anlam özellikleri aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

	I	II	III
A)	Mecaz	Mecaz	Gerçek
B)	Gerçek	Mecaz	Terim
C)	Mecaz	Gerçek	Gerçek
D)	Mecaz	Mecaz	Terim

23. I. Köye giden toprak yol, yoğun yağışlar nedeniyle ulaşıma kapanmıştı.
II. Bu karmaşık sorunu çözmek için daha akılcı bir yol bulmamız şart.
III. Diploma alabilmek için geçtiği bu zorlu yol, onu her yönden olgunlaştırmıştı.
IV. Okuldan eve dönerken kullandığımız kısa yol, bugün çok kalabalıktı.

"Yol" **sözcüğü, numaralanmış cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?**

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

Cevap anahtarı için karekodu okutunuz.